

УДК 721.012

**ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОСТОРУ ДИТЯЧИХ БУДИНКІВ
СІМЕЙНОГО ТИПУ****Абизов В. А., Кірnaz А. О.**

Київський національний університет технологій та дизайну

Мета. *Визначення та удосконалення основних функціонально-планувальних, художньо-естетичних особливостей формування та особливостей проектування інтер'єрів дитячих будинків сімейного типу.*

Методика. *В дослідженні використані методи аналізу вітчизняної та зарубіжної практики проектування, будівництва та експлуатації дитячих будинків сімейного типу.*

Результати. *Розкрито особливості формування інтер'єрів дитячих будинків сімейного типу на основі вітчизняного та закордонного досвіду проектування та будівництва даного типу житла в Україні. Визначено рекомендації щодо вдосконалення планувальних, художньо-естетичних, ергономічних та стильових рішень інтер'єрів дитячих будинків сімейного типу.*

Наукова новизна. *Досліджено особливості об'ємно-просторових і декоративно-художніх рішень та визначено методичні рекомендації щодо організації внутрішнього простору інтер'єрів дитячих будинків сімейного типу і проведена їхня типологічна оцінка.*

Практична значимість. *Результати даного дослідження можуть бути використані при впровадженні їх у практику проектування будівель даного типу, а також можуть бути корисними для архітекторів та дизайнерів.*

Ключові слова: *дизайн житла, дитячий будинок сімейного типу, формування простору, меблі, декоративно-художнє рішення*

Актуальність теми перш за все полягає у тому, що в Україні значно зросла кількість дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

В часи економічної кризи проблеми матеріально-технічного забезпечення закладів для дітей-сиріт та дітей, які залишилися без піклування батьків, посилилися. Найголовнішим соціально-психологічним недоліком перебування дітей в дитячих будинках є відсутність умов стати індивідуальною дитиною, а також відокремлення дітей, які перебувають у дитячих будинках, та дітей, які виховуються в сім'ях. Відсутність умов, що сприяють фізичному, естетичному та емоційному розвитку дітей, поганий розвиток матеріальної бази дитячих будинків, низький рівень організації архітектурного середовища в цілому не гарантують соціальної адаптації дітей.

Постановка завдання

Метою даної роботи являється визначення основних особливостей проектування дитячих будинків сімейного типу, аналіз досвіду проектування приміщень даної

типології в Україні, виявлення існуючих закономірностей, функціонально-просторової організації, художньо-образного рішення, особливостей проектування меблів та обладнання, психологічних особливостей та художньо-образних підходів.

Результати досліджень

Історія опіки над сиротами триває давно. Ще в Стародавній Греції та Стародавньому Римі (III ст. до н.е. - III ст. н.е.) існували будинки для дітей-сиріт. Згодом будинки для сиріт з'являються в європейських монастирях і храмах [4].

Сьогодні в Україні існує значна кількість спеціальних шкіл-інтернатів. Але в багатьох країнах світу спостерігаються зовсім інші тенденції з огляду на освіту дітей у інтернатних закладах.

В Україні перші дитячі будинки сімейного типу були створені у 1988 р. На той час функціонувало 75 дитячих будинків сімейного типу. На початок 2000 року у 22 областях України працював 91 дитячий будинок даного типу, а також у Криму та Севастополі. На початку 2005 року уже працювало 128 таких будинків. У 2007 році число сімейних будинків становило 259, де виховувалось 1669 дітей. На початку 2008 року в Україні вже було 300 ДБСТ, які виховували 1960 дітей. Станом на 1 січня 2009 року в Україні налічувалося 400 дитячих будинків сімейного типу, в яких виховувались 2609 дітей [4].

Після розгляду Вітчизняних та зарубіжних аналогів, основні методи проектування дитячих будинків сімейного типу можна організувати в таблиці, що показують основні схеми планування (рис. 1).

Загальні вимоги до проектування дитячих будинків сімейного типу.

1. Як правило, будівництво дитячих будинків сімейного типу має здійснюватися за індивідуальними проектами.
2. В ДБСТ необхідно створити комфортні та оптимальні умови життя, а також можливості для навчання, творчості, рухливих ігор, участі в господарстві, інтелектуального та духовного розвитку дітей, розвитку можливостей, здобуття знань та вмінь.
3. Діти, які проживають у ДБСТ, відвідують місцеві дитячі дошкільні заклади та загальноосвітні школи.

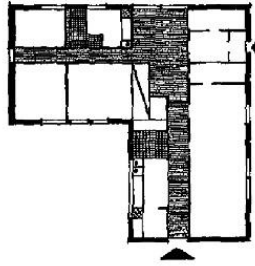
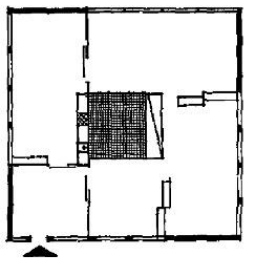
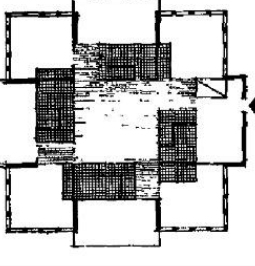
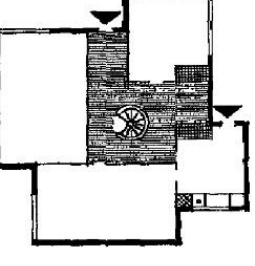
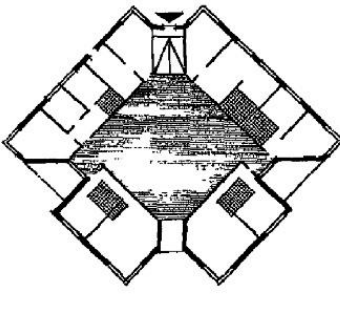
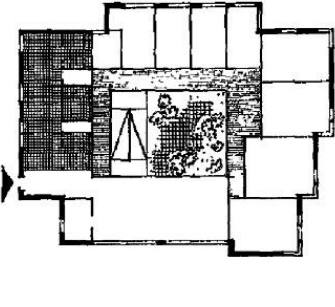
Г-образна	Прямокутна
	
З центральним холлом	З центральним холлом і винтовими сходами
	
З центральним приміщенням багатоцільового призначення	З внутрішнім двориком та прилеглими до нього сходами
	

Рис. 1. Планувальні схеми блок-квартир дитячих будинків сімейного типу

4. У проектуванні та будівництві ДБСТ бажано використовувати можливості місцевої промислової житлової бази, включаючи суцільне будівництво, а також місцеві будівельні матеріали, які також поєднували б сили та засоби населення для експлуатації.
5. У великих містах, в нових житлових районах або на околицях великих міст слід використовувати перші поверхи багатоповерхових житлових будинків, де рекомендується організація багатокімнатних квартир з індивідуальним входом та приквартирною ділянкою.
6. У всіх цих містах рекомендується використовувати малоповерхові житлові будинки для розміщення ДБСТ, які є пам'ятками історії та культури.

7. Ділянки, які мають більше 28% ухилу слід проектувати як малоповерхові будинки терасного типу [1].

Об'ємно-планувальні рішення житлових будинків.

Враховуючи необхідність трудового виховання, в ДБСТ необхідно надати приквартирну або присадибну ділянку. У сільській місцевості рекомендується передбачити зону для овочевих садів, господарських приміщень для худоби та птиці, зберігання та переробки сільськогосподарських культур, теплиць для організації допоміжної роботи ферми. До будинку може бути приєднаний гараж для сільськогосподарської техніки та інших господарських споруд тим самим утворюючи внутрішнє подвір'я. Для наглядного сприйняття нижче наведені таблиці, що показують склад приміщень та тип житла відповідно до типу родини (рис. 2).

№	Тип сім'ї	К-сть людей в сім'ї К-сть дітей	Склад приміщень	Тип дому
1	5-10 років	6 5		Секційні будинки: до 5 поверхів більше 9 поверхів
2	2-10 років	7 5		Секційні багатоповерхові будинки:
3	2-16 років	9 7	 1 поверх 2 поверх	Малоповерхові блочні 3 терасною структурою
4	1-16 років	10 8	 1 поверх 2 поверх	Садибний тип
5	7-16 років	12 10	 1 поверх 2 поверх	Блочні будинки на рельєфі Дитяче село(містечко)

Рис. 2. Пропозиції щодо типів квартир і будинків для опікурської сім'ї

Під час організації спеціалізованих дитячих містечок чи сіл планувальну структуру можна будувати або з одноквартирних будинків, або з будинків, які мають дві чи більше квартир. Для того, щоб створити чітке архітектурно-планувальне рішення для житлових груп, рекомендують проектувати різні системи планування: лінійні, зміщені, хрестоподібні. З даним підходом до проектування, планування блок-квартир має передбачати правильне розташування вікон та входів. У деяких випадках житлові блоки можуть поєднуватися із загальною структурою планування з громадськими будівлями різного призначення [5].

Навчальні, виховні, культурно-спортивні будівлі чи приміщення можна включити до дитячих містечок чи сіл як організації громадського користування. Їх склад визначається переважно місткістю містечок, а також наявністю та розташуванням поблизу об'єктів культури, побуту чи спорту. У деяких випадках це може бути невеликий культурний центр з аматорським театром, магазином, виробничими майстернями, а також квартирами вихователів, які з приходом пенсії захотіли залишитись жити у містечку [4].

Усі дитячі містечка повинні мати конкретне зонування території: житлова зона, територія державного управління, навчальні, спортивні, культурні, розважальні та господарські зони. Склад приміщень кожної зони переважно різний і залежить від кількості жителів містечка, освітньої концепції та місцевих умов.

ДБСТ повинні включати багатокімнатні квартири, які передбачатимуть зручному розселенню дітей і дорослих, а також впливатимуть на встановлення сімейних комунікацій між дітьми та вихователями [2].

Художньо-естетичні засоби.

Архітектурно-художні якості будинку можна визначити за критеріями краси. Будинок повинен бути функціональним та технічно комфортним. У цьому випадку естетичні якості будинку можуть бути підняті до рівня архітектурно-мистецьких образів, тобто на рівень мистецтва. Для того, щоб досягнути необхідні архітектурні та художні якості рекомендують використовувати композицію, масштабність тощо. Якість інтер'єру квартири характеризується функціональністю, гігієнічністю та естетичністю.

Естетичні якості житлового простору залежать головним чином від гармонії об'єктно-просторового середовища та ступеня досягнення цілісності та узгодженості його елементів. Естетична організація або створення краси інтер'єру передбачає багато

різних завдань. Найважливішими є просторова композиція, колір та стан поверхні, тип та форма обладнання, освітлення, озеленення та декоративне оздоблення.

Декоративне оздоблення інтер'єру поєднує в собі функціональні потреби та декоративні елементи, що виконують естетичні функції. Це килими, скульптури, тканини, декоративні предмети, картини, предмети декоративно-прикладного мистецтва, декоративне озеленення, музичні прикраси. Поєднуючи ці елементи з кольором стін, меблів та вбудованої техніки, можна створити особливий інтер'єр, надати всі художні акценти та підпорядкувати загальне естетичне рішення [3].

Крім того, не слід забувати такі фактори, як орієнтація та освітлення кімнати, колір меблів та загальна колірна гамма будинку. Гамма дитячої кімнати може бути реалізована двома основними способами. Перший – поєднання близьких по тону неясних кольорів. Основні поверхні (стіни, стеля, підлога) – якомога світліші, а меблі – темніші. Другий прийом заснований на гармонійному поєднанні контрастних кольорів.

Проте не рекомендується використовувати контрастні варіанти кольорів, які можуть негативно впливати на психіку. Найголовніше, щоб вибраний асортимент дарував дитині відчуття добробуту та тепла. Колір меблів дитячої повинен бути максимально нейтральним. Тому що яскраві іграшки або шкільні предмети на кольоровому столі можуть викликати дисгармонію, роздратувати дитину, відвернути увагу від занять. Найкращим кольором може бути світло-зелений, який має заспокійливу дію [3].

Потрібно ретельно підбирати підлогове покриття, враховуючи такі критерії, як зручність, простота в очищенні, гіпоалергенність та природність. Проте доведено, що діти краще розвиваються і швидше починають ходити, коли ходять босоніж по твердій поверхні, наприклад, паркету або ламінату.

Стіни повинні бути покриті шпалерами м'яких тонів. Занадто яскраві та темні кольори виключаються з оздоблення кімнати. Особливо це стосується кімнати для новонародженої дитини. Дітям протипоказано спостерігати суцільні кольорові плями, які розсіюють увагу. Крім того, слід уникати великої кількості білого кольору, а саме в дуже освітлених кімнатах. Стіни не повинні бути ідеально гладкими, підійдуть шпалери з фактурою. Маючи тактильні відчуття, дитина отримує інформацію про навколишній світ.

Висновки

Отже, проведені дослідження дозволили обґрунтувати вимоги до складу приміщень та їх функціонального зв'язку в дитячих будинках сімейного типу. Розробка

рекомендаційних положень з проектування розглянутих типів будівель може служити основою для складання програм-завдань на проектування конкретних індивідуальних і експериментальних проектів дитячих будинків сімейного типу.

На основі визначених особливостей, запропоновано рекомендації щодо удосконалення основних функціонально-планувальних, художньо-естетичних особливостей формування та особливостей проектування інтер'єрів дитячих будинків сімейного типу.

Список використаних джерел

1. Пересветов Е. Ю. Рекомендации по проектированию детских домов семейного типа / Пересветов Е. Ю., Середняк Н. М., Любимова М. С., Лазарева Н. Н. // ЦНИИЭП жилища, – М. ;, 1991. – 18 с.
2. Кадуріна А. О. Архітектурно-художні аспекти формування дитячих дошкільних закладів (на прикладі Одеси): Автореф. дис... канд. архіт.: 18.00.01 / А. О. Кадуріна ; Нац. акад. образотвор. мистец. та архіт. – К., 2005. – 20 с.
3. Костенко А. Я. Благоустройство квартиры: комфорт, эстетика [Текст]: справочное издание / Костенко А. Я., Зими́на О. С. – К.: Будівельник, 1986. – 167 с.
4. Акчурина-Муфтиева Н. М. Формирование типов зданий домов ребенка и детских домов / Автореф. ... канд. арх. – М.: ЦНИИЭП учебных зданий, 1986. – 21 с.
5. Пересветов Е. Ю. Специфика формирования архитектурно-планировочных решений детских домов семейного типа / Пересветов Е. Ю., Середняк К. М. // Социально-типологические проблемы жилой среды. – М.: ЦНИИЭП жилища, 1990. – С. 94-103.

References

1. Peresvetov, Ye.Yu., Serednyak, N.M., Lyubimova, M.S. & Lazareva, N.N. (1991). *Rekomendatsii po proektirovaniyu detskikh domov semeynogo tipa* [Recommendations for the design of family-type orphanages] / TsNIIEP zhilishcha, – Moskva, [in Russian].
2. Kadurina, A.O. (2005). *Arkhitekturno-khudozhni aspekty formuvannia dytiachykh doshkilnykh zakladiv (na prikladi Odesy)* [Architectural and Artistic Aspects of Forming Preschools (on the Example of Odessa)] *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
3. Kostenko, A.Ya. & Zimina, O.S. (1986). *Blagoustroystvo kvartiry: komfort, estetika: spravochnoe izdanie* [Land improvement: comfort, aesthetics: reference publication]. Kyiv: Budivelnik [in Russian].
4. Akchurina-Muftieva, N.M. (1986). *Formirovanie tipov zdaniy domov rebenka i detskikh domov* [The formation of the types of buildings of children's homes and orphanages]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Moscow: TsNIIEP of educational buildings. [in Russian].
5. Peresvetov, Ye.Yu. & Serednyak, K.M. (1990). *Spetsifika formirovaniya arkhitekturno-planirovochnykh resheniy detskikh domov semeynogo tipa* [The specifics of the formation of architectural and planning decisions of family-type orphanages]. *Sotsialno-tipologicheskie problemy zhiloy sredy*. Moscow: TsNIIEP zhilishcha, 94-103 [in Russian].

Abyzov VadymORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5494-8230>vaddimm77@gmail.comKyiv National University of
Technologies and Design**Kirnaz Anna**anyakirnaz.ak@gmail.comKyiv National University of
Technologies and Design**Особенности формирования пространства детских домов семейного типа****Абызов В. А., Кирназ А. О.**

Киевский национальный университет технологий и дизайна

Цель. Определение и усовершенствование основных функционально-планировочных, художественно-эстетических особенностей формирования и особенностей проектирования интерьеров детских домов семейного типа.

Методика. В исследовании использованы методы анализа отечественной и зарубежной практики проектирования, строительства и эксплуатации детских домов семейного типа.

Результаты. Раскрыты особенности формирования интерьеров детских домов семейного типа на основе отечественного и зарубежного опыта проектирования и строительства данного типа жилья в Украине. Определены рекомендации по совершенствованию планировочных, художественно-эстетических, эргономических и стиливых решений интерьеров детских домов семейного типа.

Научная новизна. Исследованы особенности объемно-пространственных и декоративно-художественных решений и определены методические рекомендации по организации внутреннего пространства интерьеров детских домов семейного типа и проведена их типологический оценка.

Практическая значимость. Результаты данного исследования могут быть использованы при внедрении их в практику проектирования зданий данного типа, а также могут быть полезными для архитекторов и дизайнеров.

Ключевые слова: дизайн жилья, детский дом семейного типа, формирование пространства, мебель, декоративно-художественное решение

Features of the formation of the space of family-type orphanages**Abyzov V. A., Kirnaz A. O.**

Kyiv National University of Technologies and Design

Purpose. Identification and improvement of the basic functional-planning, artistic and aesthetic features of the design and design features of interiors of family-type orphanages.

Methodology. Methods of analysis of domestic and foreign practice of designing, construction and operation of family-type orphanages were used in the study.

Findings. Features of interior design of family-type orphanages based on domestic and foreign experience of designing and constructing this type of housing in Ukraine are revealed. Recommendations for improving the planning, artistic, aesthetic, ergonomic and stylistic interior design of orphanages have been identified.

Originality. The peculiarities of three-dimensional and decorative and artistic solutions are investigated and methodological recommendations are given for the organization of interior space of interiors of orphanages of family type and their typological evaluation is carried out.

Practical value. The results of this study can be used to put them into practice in the design of buildings of this type, and can be useful for architects and designers.

Keywords: housing design, family-type orphanage, space formation, furniture, decorative solution